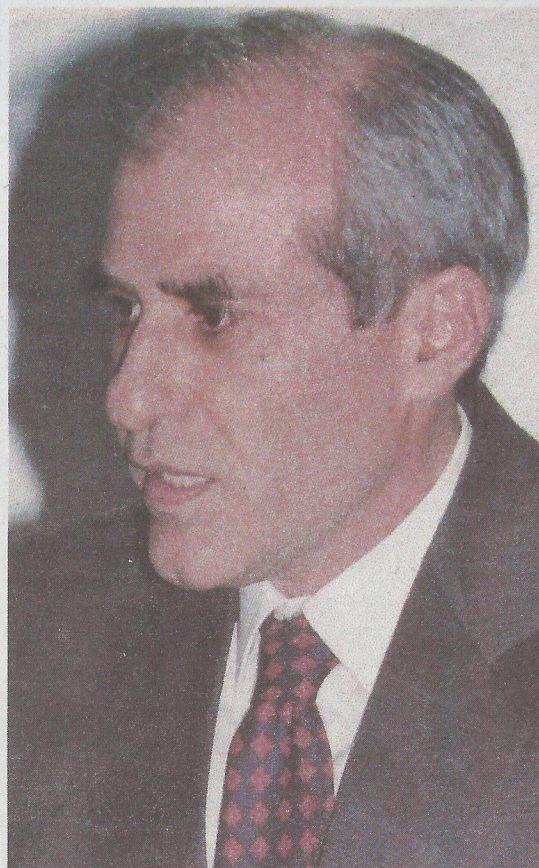

Οι υποδομές υδάτων προϋπόθεση βιώσιμης ανάπτυξης της Θεσσαλίας

Από τον **Κώστα Γκούμα***

Τα νερά για τη Θεσσαλία αποτελούσαν ανέκαθεν το καθοριστικό στοιχείο αφενός για τους δύο βασικούς πυλώνες των αναπτυξιακών της προοπτικών, δηλαδή την ενέργεια και τη γεωργία, αφετέρου για την ασφάλεια και την ισορροπία των οικοσυστημάτων της. Παρόλες όμως τις μεγάλες οικονομικές, τεχνολογικές αλλά και κοινωνικές αλλαγές που υπήρξαν στη χώρα μας, το υδατικό πρόβλημα στη Θεσσαλία όχι μόνο έχει παραμείνει άλυτο αλλά διαρκώς επιδεινώνεται. Η δυνατότητα συνεισφοράς της Θεσσαλίας στον ενεργειακό τομέα συνδυάζεται κυρίως με τη καλύτερη διαχείριση και αξιοποίηση των υδάτων της και συνίσταται κυρίως στην παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Εκτός από το ΥΗΕ Ν. Πλαστήρα (που κατασκευάστηκε κατά την δεκαετία 1950) και εξαιρώντας το μικρό ΥΗΕ Σμοκόβου ισχύος 10 MW και κάποια άλλα μικρά έργα ΑΠΕ, για πολλούς και ποικίλους λόγους η κατάσταση παραμένει σχεδόν στάσιμη, παρότι επενδύθηκαν επί του Άνω Αχελώου περίπου ~500 εκ. ευρώ (επικαιροποιημένα) για το ΥΗΕ Μεσοχώρας και ~400 εκ. ευρώ (ομοίως επικαιροποιημένα) για τον ΥΗ ταμειευτήρα Συκιάς και την σήραγγα μεταφοράς Πευκοφύτου. Όμως τα δύο αυτά βασικά έργα που έχουν δρομολογηθεί από την δεκαετία του 1980, δυστυχώς καρκινοβατούν, έχοντας εμπλακεί στις γνωστές αντιπα-

βαλλοντικό πρόβλημα της Θεσσαλίας. Εκτός αυτού όμως, η έλλειψη υδατικών πόρων και η συνεχής υποβάθμιση της στάθμης των υπόγειων υδροφορέων προκαλεί και την συνεχή αύξηση του κόστους άρδευσης. Σήμερα οι περισσότερες περιοχές της Ανατολικής Θεσσαλίας έχουν τεράστιο κόστος άρδευσης που υπερβαίνει τα 60 €/στρέμμα και πλησιάζει το 50% του κόστους παραγωγής πολλών εκτατικών καλλιεργειών. Αυτό οδηγεί σε υποκατάσταση αρδευόμενων καλλιεργειών με ξηρικές (με υποπολλαπλάσιο κύκλο εργασιών) ή και σε εγκατάλειψη της καλλιέργειας, παρότι ο πρωτογενής τομέας θεωρείται από τους τομείς που θα βοηθούσαν την ανάπτυξη της χώρας. Είναι γνωστό ότι η Θεσσαλία έχει μέσο κύκλο εργασιών 300 €/στρέμμα που με την έλλειψη υποδομών νερού και κόστος σε αποδεκτό επίπεδο, μάλλον θα μειωθεί αντί να αυξηθεί και θα αφήσεται όλο και περισσότερο από τα 1200 €/στρέμμα του Ισραήλ και τα 1800 €/στρέμμα της Ολλανδίας. Τις επόμενες δεκαετίες αναμένεται αυξημένη ζήτησή σε ποιοτικά αγροτικά προϊόντα και τρόφιμα που θα διαθέτουν πιστοποίηση με διεθνείς σημάνσεις οικολογικής διαχείρισης των εισροών (ποικιλίες φυτών, λίπανσης, φυτοφαρμάκων, χρήσης νερού, κ.α.). Η Θεσσαλία συνεπώς θα πρέπει να είναι έτοιμη να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες που θα παρουσιαστούν στο μέλλον και να αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα στη Γεωργία.

ραθέσεις σχετικά με την «εκτροπή Αχελώου».

α. Το ΥΗΕ Μεσοχώρας, έχει ήδη ολοκληρωθεί (2000) και δυστυχώς - για διάφορους λόγους - έχει ακόμη μακρύ δρόμο έως την λειτουργία του. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς των καθηγητών του ΕΜΠ κ.κ. Ν. Μαμάση & Δ. Κουτσογιάννη, η ετήσια απώλεια από την μη παραγωγή της ενέργειας των 384 GWh φτάνει τα 27 εκατομμύρια € ενώ άλλα τουλάχιστον 22 εκατομμύρια € είναι το ετήσιο κόστος για την εξυπηρέτηση των ανενεργών κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στο έργο. Τέλος η μη λειτουργία του έργου εγκυμονεί κινδύνους ειδικά σε περίπτωση πλημμύρας, ενώ χρειάζονται εργασίες συντήρησης.

β. Το ΥΗΕ Συκιάς, με το φράγμα ημιτελές, παραμένει στην αβεβαιότητα. Παρά την απόφαση 26/2014 του ΣτΕ και της υπόσχεσης του πρωθυπουργού κ. Τσίπρα (Λάρισα 2017) ότι θα εξεταστεί η υδροηλεκτρική του αξιοποίηση, επί πέντε χρόνια τώρα παραμένει μια παγωμένη επένδυση. Η λειτουργία του ΥΗΕ Συκιάς, με την «διπλή» παραγωγή ενέργειας, αφενός προς τον ρου του Αχελώου αφετέρου προς την λεκάνη Πννειού (περιοχή Μουζακίου, σύστημα άντλησης - ταμίευσης) θα μπορούσε να πετύχει σε σύντομο χρονικό διάστημα την απόσβεση των δαπανών του. Και μόνο αυτά τα ΥΗ έργα εάν είχαν λειτουργήσει (Μεσοχώρας, Συκιά, Πευκοφύτο) η εγκατεστημένη ισχύς από ΥΗΕ για τη Θεσσαλία θα είχε ανέλθει στα 464 MW, χωρίς να προσθέσουμε τις δυνατότητες που προσφέρουν οι υδατοπτώσεις από τους περιφερειακούς ταμιευτήρες που προαναφέραμε εντός του Υ.Δ.Θ. Γενικά η στάση της σημερινής κυβέρνησης καταδεικνύει σαφή υποτίμηση στην τεράστια σημασία της ΥΗ ενέργειας αλλά και στην μείωση της

ενεργειακής εξάρτησης της χώρας, η οποία σήμερα έχει εκτιναχθεί κατά περίπου 20 μονάδες πάνω από τον μέσο όρο των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Στο σημείο αυτό θα επισημάνουμε ότι η ολοκλήρωση των ημιτελών έργων φράγματος Συκιάς και σήραγγας μεταφοράς θα προσφέρει στην Θεσσαλία και ένα ακόμη ανεκτίμητο αγαθό, εκείνο της ασφάλειας, λειτουργώντας ως ασπίδα προστασίας σε περίπτωση ακραίων φαινομένων ξηρασίας - λειψυδρίας, μέσω της δυνατότητας να συγκεντρώνονται σημαντικές ποσότητες νερών στον ταμιευτήρα Συκιάς.

Επιπλέον τα νερά αυτού του ταμιευτήρα θα μπορούν μέσω της σήραγγας να μεταφέρονται σε διάφορες περιοχές με προβληματικούς - εξαντλημένους υπόγειους υδροφορείς, όπου θα επιτύχουν να εξαλείψουν σταδιακά το τεράστιο έλλειμμα (υπολογίζεται σε 3.000 δισεκατομμύρια κ.μ. !) που δημιουργήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες από τις «ληστρικές» υπεραντλήσεις για τις αρδεύσεις στον θεσσαλικό κάμπο. Κλείνουμε με τον τομέα της Γεωργίας. Ο τομέας αυτός απορροφά πάνω από το 95% της συνολικής κατανάλωσης (για όλες τις χρήσεις) νερού στην περιοχή της Θεσσαλίας.

Η στασιμότητα και η πολιτική ατολμία όσον αφορά στην βιώσιμη κάλυψη των αναγκών άρδευσης, οδήγησαν τους θεσσαλούς καλλιεργητές στην άναρχη και καταστροφική υπερεκμετάλλευση των μόνιμων υπόγειων αποθεμάτων νερού, με ανυπολόγιστες καταστροφές, υποθηκεύοντας κυριολεκτικά το μέλλον της περιοχής. Αυτή η αδυναμία υποκατάστασης των υπόγειων υδάτων με επιφανειακά αποτελεί αναμφίβολα μέγιστο περι-

Δεν μπορούν όμως να επιτευχθούν όλα αυτά εάν παράλληλα - εκτός των παραπάνω - δεν εξασφαλισθούν οι απαιτούμενες ποσότητες αρδευτικού νερού. Παρότι η Θεσσαλία μπορεί να αρδεύσει τουλάχιστον τα μισά καλλιεργούμενα στρέμματα της, η έλλειψη των κατάλληλων έργων ταμίευσης νερού αλλά οι ιδεοληψίες ορισμένων (σε ό,τι αφορά τα έργα του Άνω Αχελώου) δεν επέτρεψαν μέχρι σήμερα να λυθεί το σοβαρό υδατικό πρόβλημα. Είναι ευθύνη του πολιτικού προσωπικού να εξηγήσει γιατί συμβαίνει αυτό και κυρίως τι θα κάνει για να λυθούν τα προβλήματα που εμποδίζουν την Θεσσαλία να αναπτυχθεί σύμφωνα με τις δυνατότητές της.

Επί της ουσίας, εάν ολοκληρωθούν Συκιά και σήραγγα και λειτουργήσουν για τους σκοπούς που προαναφέραμε, σε συνδυασμό με μικρότερα συμπληρωματικά περιφερειακά έργα ταμίευσης νερού (δες Σχέδιο Διαχείρισης, Μουζάκι, Ενιπέας, Ελασσόνα κ.α. συνολικού όγκου 150 hm³), οι επόμενες γενιές θα διαθέτουν ένα πλήρες σύστημα κατάλληλων υποδομών πολλαπλού σκοπού, συμπεριλαμβανομένου του σκοπού της άρδευσης στο θεσσαλικό κάμπο.

Οι οριστικές αποφάσεις για τη χρήση του νερού θα ληφθούν στο προσεχές μέλλον σε συνδυασμό με τις επιλογές για τη Γεωργία και την εκτέλεση των έργων διανομής, κάτι που είναι βέβαιο ότι θα αύξανε το ακαθάριστο εισόδημα του πρωτογενούς τομέα κατά δισεκατομμύρια €, συμβάλλοντας στην ανάκαμψη της οικονομίας της χώρας.

* Ο Κώστας Γκούμας

είναι γεωπόνος, πρ. διευθυντής Εγγείων Βελτιώσεων, πρ. πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/Κ.Ε